

Μ. Ασία: τόπος καταγωγής των περισσότερων Βυζαντινών Αυτοκρατόρων

Πολιτισμός / Ιστορία

Μανώλης Καρακώστας, MSc Διοίκησης Επιχειρήσεων, Επαγγελματίας Υγείας - Ερευνητής

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=162920>]

Παρουσιάστηκαν όλα τα στοιχεία για τους Αυτοκράτορες της Ρωμανίας, σε ό,τι έχει να κάνει με τους τόπους καταγωγής τους. Φαίνεται λοιπόν, ότι οι περιοχές ή οι πόλεις απ' όπου κατάγονταν είναι η Παφλαγονία, η Φιλαδέλφεια,, η Καππαδοκία, το Ανατολικόν και το Χαρσιανόν, από την μεριά της Μ. Ασίας, από την Κωνσταντινούπολη και την Θράκη από το δυτικό μέρος της Αυτοκρατορίας, και από την Αντιόχεια. Αφού παρατέθηκαν οι τόποι καταγωγής, ας δούμε τώρα τι εθνικότητας ήταν οι κάτοικοι αυτών των περιοχών, επομένως και οι Αυτοκράτορες που γεννήθηκαν σε αυτές. Για την Πρωτεύουσα και την Θράκη δεν νομίζω να χρειάζεται να ειπωθούν πολλά, αφού την Κωνσταντινούπολη «την κατοικούσαν ανέκαθεν ελληνογενείς, ελληνόφωνοι και ελληνοπαίδευτοι κάτοικοι», [46] ενώ η Θράκη είχε αρχίσει να εξελληνίζεται πριν ακόμη την κλασική περίοδο, [47, 48] με τις πρώτες ελληνικές αποικίες να συναντώνται τον 8ο αι.

π.Χ.[48, 49] Το ίδιο συμβαίνει και με την Αντιόχεια, αφού την έχτισε ο Σέλευκος Α' Νικάτωρ, και της προσέδωσε το όνομα αυτό προς τιμή του πατέρα του Αντίохου. Οι πρώτοι κάτοικοί της ήταν Αθηναίοι και Μακεδόνες, τους οποίους ο ιδρυτής της είχε μεταφέρει από την γειτονική Αντιγόχεια, χτισμένη έξι χρόνια πριν.[50] Σαφώς οι πληθυσμοί εξακολούθησαν να είναι ελληνικοί κατά το πέρασμα των χρόνων,[51, 52] μέχρι και στις μέρες μας, που οι Ορθόδοξοι κάτοικοι της Αντιόχειας και της Συρίας γενικότερα, αυτοχαρακτηρίζονται ως Ρωμιοί.

Περνάμε τώρα στην περιοχή της Μ. Ασίας, απ' όπου κατάγονταν οι περισσότεροι Αυτοκράτορες. Ξεκινάμε από την Φιλαδέλφεια, η οποία χτίστηκε από τον Ευμένη Β' της Περγάμου το 189 π.Χ. και την αφιέρωσε στον αδελφό του Άτταλο Β' τον Φιλάδελο. Όταν το 17 μ.Χ. καταστράφηκε από σεισμό, ξαναχτίστηκε με σημαντικά κτήρια και της έδωσαν το όνομα «Μικραί Αθήναι».[53] Κατόπιν, όσον αφορά την Παφλαγονία γνωρίζουμε ότι «η παράκτια περιοχή της εξελληνίστηκε κατά την αρχαιότητα ως συνέπεια της εγκαθίδρυσης των αποικιών των ελληνικών πόλεων στην περιοχή».[54] Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού αποτελεί ο Διογένης ο Κυνικός, ο οποίος καταγόταν από την Σινώπη,[55] και με τον τρόπο αυτό αποδεικνύεται το ελληνικό στοιχείο στην Παφλαγονία, ακόμα και πριν την ελληνιστική περίοδο. Κλείνουμε τις αναφορές στις περιοχές της Μ. Ασίας με τα θέματα του Ανατολικού, Καππαδοκίας και Χαρσιανού. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την Καππαδοκία, είναι γνωστό πως ο εξελληνισμός της ήταν μια μακράιωνη

διαδικασία, η οποία επισπεύστηκε χάριν της ταχύτατης διάδοσης του Χριστιανισμού, που εν τέλει θα εξελληνιστεί πλήρως μετά την πλήρη επικράτησή του,[56] δηλαδή τον 4ο αι. μ.Χ. Επίσης, από τον 5ο αι. μ.Χ. οι τελευταίες τοπικές διάλεκτοι έπαψαν να ομιλούνται και αντικαταστάθηκαν από την κοινή ελληνιστική.[57] Από την εποχή των ελληνιστικών βασιλείων είναι γνωστό ότι υπήρχαν Έλληνες εκεί, όπως ο τελευταίος βασιλιάς της Καππαδοκίας, Αρχέλαος, ο οποίος κατά πάσα πιθανότητα ήταν μακεδονικής καταγωγής,[58] ο Αρεταίος ο Καππαδόκης, ο οποίος ήταν ιατρός, και οι μεγάλοι Άγιοι της Ορθοδοξίας Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ο Θεολόγος, Γρηγόριος Νύσσης κ.α.

Γενικότερα, κάτι το οποίο θα πρέπει να διευκρινιστεί γενικά για όλη την έκταση της Μ. Ασίας είναι πως το ελληνικό στοιχείο υπήρχε σε αυτήν πριν την εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου, και μετά την εποχή του, ο ελληνισμός εγκαθιδρύθηκε εκεί καθολικά. Βέβαια, υπήρχαν και μερικές εξαιρέσεις, κάποιες περιοχές οι οποίες ίσως να μην είχαν εξελληνιστεί πλήρως, κάτι όμως που συνέβη τελικά με το πέρασμα των ετών, όπως είδαμε παραπάνω και στην περίπτωση της Καππαδοκίας. Όλα αυτά που αναφέρονται δεν είναι αυθαίρετες απόψεις, αλλά γεγονότα που στηρίζονται στις ιστορικές πηγές. Βλέπουμε λοιπόν, τον Benjamin Isaac, να τονίζει πως οι ελληνιστικοί Έλληνες της Μ. Ασίας ήταν συνειδητοποιημένοι για τις προγονικές τους καταβολές, λέγοντας πως «προφανώς η καλύτερη και πιο ευχάριστη φιλοφρόνηση που θα μπορούσε να κάνει κάποιος σε μια Ελληνιστική πόλη στη Μικρά Ασία ήταν να επιμένει για την προγονική της καταβολή: δεν ήταν μια πόλη ακαθόριστων μεταναστών, αλλά γνήσιοι αίματος Έλληνες και Μακεδόνες. Και πάλι, βλέπουμε ότι τέτοιες απόψεις ήταν πολύ συνηθισμένες, αλλά υπήρχαν και κριτικές».[59] Την ύπαρξη του ελληνισμού στην Μ. Ασία και τον εξελληνισμό της κατά την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου επισημαίνει και ο Κ. Παπαρρηγόπουλος, στο έργο του «Τα διδακτικώτερα πορίσματα της Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους», λέγοντας ότι «ο εξελληνισμός της μικράς Ασίας ήτο ευχερής. Άπασα η παραλία αυτής ήτο προ πολλού ελληνική, ώστε άμα καταλαβόντος του μεγάλου Αλεξάνδρου και την μεσογαίαν φυσικώ τω λόγω ο Ελληνισμός επεκράτησε καθ' όλην την ευρείαν εκείνην χερσόνησον».[60] Και στην συνέχεια αναφέρει ότι μετά τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου η κυριαρχία έμεινε στους Έλληνες, και περιγράφει τον εξελληνισμό κάθε περιοχής της χερσονήσου, όπως και τις επιμιξίες που έγιναν, χωρίς να χαθεί το ελληνικό στοιχείο, αλλά αντιθέτως να επικρατήσει και να ανθίσει, αφού επί παραδείγματι όπως λεγόταν οι Ευμενείς και Άτταλοι ανέδειξαν μία Νέα Ελλάδα.[60]

(συνεχίζεται)

Βιβλιογραφία

46. **National geographic (2011), Οι Πατρίδες του Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη, τόμος 1, σελ. 12, εκδόσεις 4π**
47. **Σαράντος Καργάκος, «Η αρχαία Θράκη», Οικονομικός, <http://sarantoskargakos.gr>**
48. **<http://blacksea.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=11282>**
49. **Simon Hornblower, Antony Spawforth (1996), The Oxford Classical Dictionary, σελ. 1515, Oxford University Press**
50. **Εγκυκλοπαίδεια Νέα δομή, Τεγόπουλος - Μανιατέας (1996), τόμος 4, σελ. 190**
51. **Πάυλος Καρολίδης (1909), Περί της εθνικής καταγωγής των ορθοδόξων χριστιανών Συρίας και Παλαιστίνης, σελ. 36-38, Τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα**
52. **Krijna Nelly Ciggaar, Herman G. B. Teule (2003), East and West in the Crusader States: Context, Contacts, Confrontations : Acta of the Congress Held at Hernen Castle in September 2000, σελ. 3, A.A. Bredius Foundation, Peeters**
53. **Εγκυκλοπαίδεια Νέα Δομή, Τεγόπουλος - Μανιατέας (1996), τομ. 34, σελ. 220**
54. **<http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5740>**
55. **Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων, Βιβλίο ΣΤ', Διογένης, στίχος 20**
56. **<http://www.ehw.gr/asiaminor/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=4710>**
57. **Swain Simon, Adams J. Maxwell, Janse Mark (2002), Bilingualism in Ancient Society: Language Contact and the Written Word, σελ. 246-266, Oxford [Oxfordshire]: Oxford University Press**
58. **Walter Eder, Johannes Renger, Wouter Henkelman (2007), Brill's Chronologies of the Ancient World New Pauly Names, Dates and Dynasties, σελ. 111, Brill**
59. **Isaac H. Benjamin (2004), The Invention of Racism in Classical Antiquity, σελ. 144, Princeton, New Jersey: Princeton University Press**
60. **Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος (2006), Τα διδακτικώτερα πορίσματα της ιστορίας του ελληνικού έθνους, σελ. 17, 17-21, Α' έκδοση 1899, εκδόσεις Πελεκάνος, Αθήνα**

<http://bit.ly/2trG399>